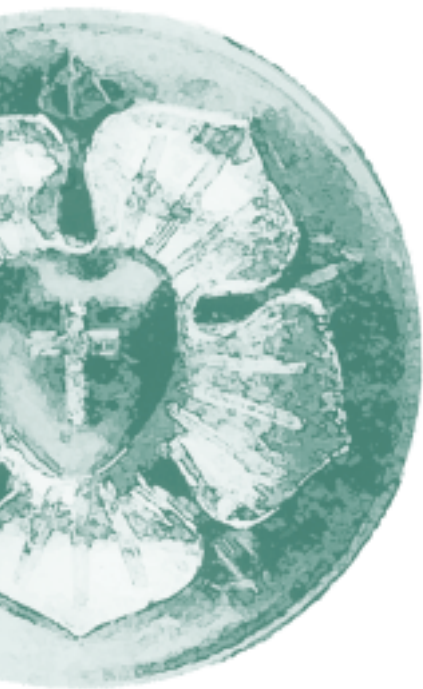

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Valg i kirken / Noen betenkeligheter ved nattverdliturgien i forslaget til liturgireformen / Tre spørsmål til Presteforeningen / Tre spørsmål fra Johnny Roy Knudsen - et innspill fra teOLOgene / Seminar om makt og avmakt / Fra bokfronten / Innhold 2008 / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Kristi forklarelsesdag - Jostein Holm

Fastelavnsøndag - Hilde Barsnes

Oskeønsdag - Tore Skjæveland

Det har ingen hensikt å drøfte ulike prinsipielle sider ved et kirkelig valg-system uten å ta hensyn til hvordan ting slår ut i praksis.

Valg i kirken

I desember forelå omsider de siste resultatene fra høstens kirkevalg. Mens utfallet av direktevalget på menighetsråd og bispedømmeråd var klart i september, kom de siste delene av bispe-

dømmerådene på plass gjennom avstemning blant menighetsrådsmedlemmer, prester og andre kirkelig ansatte. Valget blir gjort til gjensstand for en større forskningsmessig evalu-

ring senere på våren, men det er ingen grunn til å utsette diskusjonen av valget av den grunn. En av sakene det nyvalgte Kirkemøtet må ta stilling til i løpet av sin toårsperiode, er nemlig valgreglene for neste valg som kommer allerede i 2011. Erfaringene fra det valget som nettopp er avviklet, vil naturligvis stå sentralt. Det har ingen hensikt å drøfte ulike prinsipielle sider ved et kirkelig valgsystem uten å ta hensyn til hvordan ting slår ut i praksis.

De følgende kommentarer er naturligvis ikke uavhengig av min egen involvering i kirkevalget. Jeg var medlem i utvalget som foreslo profilen på den kirkelige demokratireformen. Jeg var dessuten kandidat og ble valgt inn som direktevalgt medlem til Oslo bispedømmeråd.

Demokratireformen reiser ikke bare spørsmål om detaljene i ulike ordninger, men også grunnleggende spørsmål om berettigelsen og egenarten ved kirkelige valg. I en lederartikkel i Utsyn (09.09.09) kritiseres ordningen med allmenn stemmerett blant kirkens medlemmer: "Når alle kirkens medlemmer, helt uavhengig av kristen bekjennelse, har stemmerett ved kirkevalget, står vi overfor en kirke med en alvorlig konstruksjonsfeil." I Utsyns perspektiv er denne svakheten blitt enda mer alvorlig i og med direktevalg til bispedømmeråd og kirkemøte.

En slik innvending må tas på alvor: Kirken bygger ikke på "folkemeningen", men på et bestemt trosgrunnlag. Det heter derfor også i kirkelovens § 28 at de kirkelige råd "skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære." Å skulle sikre seg at de som avgir stemme, gjør det med de rette hensikter, er imidlertid i praksis umulig. Jeg har heller ikke sett at de som kritiserer denne ordningen, har kommet opp med noe konkret forslag om en alternativ ordning. En ordning der man skulle stille formelle krav til stemmerett ved siden av selve kirkemedlemskapet, vil etter mitt skjønn være både prinsipielt og praktisk umulig. Å bruke valget som en anledning for å definere noen som utenfor de meningsberettigtes rekke, vil være en tvilsom avsperringsstrategi. Her som i andre sammenhenger er det ikke folkekirkens problem at så

mange har adgang til alle sider ved kirkens liv, men at så få benytter seg av denne adgangen. At ellers passive medlemmer velger å benytte seg av stemmeretten, må oppfattes som en positiv involvering i kirkens liv, ikke som et problem. Så må nominasjonsprosessen og det øvrige opplegget rundt valget gjøre det helt klart at det dreier seg om et valg til kirkelige organer.

Som de fleste hadde ventet, førte opplegget rundt valget til en markert økt oppslutning om valget, selv om den ikke ble fullt så høy som man hadde håpet. En oppslutning tre til fire ganger det som ble oppnådd ved forrige valg, viser likevel at mange kirkemedlemmer har tatt utfordringen om å stille opp for kirken. Mange

Det ikke folkekirkens problem at så mange har adgang til alle sider ved kirkens liv, men at så få benytter seg av denne adgangen.

av dem som stemte, har antakelig aldri før stemt ved et kirkevalg. For mange av disse var det å avgis stemme uttrykk for en bekreftelse på en fortsatt tilhørighet til kirken.

Et spørsmål som særlig var framme i debatten i forkant av valget, var spørsmålet om direkte eller indirekte valg til bispedømmerådene. Mens noen hevdet at en demokratisering av kirken måtte bety at kirkemedlemmene fikk avgis stemme direkte på bispedømmeråd og kirkemøte, hevdet andre (meg selv inkludert) at menighetenes rolle som grunnenheten i kirken taler for at organer på regionalt og nasjonalt nivå bør velges av menighetenes valgte representanter. Resultatet av prosessen før valget ble et kompromiss, med en kombinasjon mellom direkte og indirekte valg. Hvordan dette skal organiseres ved fremtidige valg, er et spørsmål som helt sikkert kommer til å stå sentralt i diskusjonen fremover. Erfaringene fra valget gir oss muligheten til ikke bare å diskutere dette som et rent prinsipielt spørsmål.

En fordel ved direktevalget var utvilsomt at det bidro til en helt annen offentlig oppmerksomhet omkring kirkevalget enn det man tidligere har hatt. Mye av oppmerksomheten ble imidlertid konsentrert omkring spørsmålet om et kirkelig ritual for inngåelse av likekjønnede ekteskap, og det kan synes som om mange velgere lot sin holdning til dette spørsmålet avgjøre stemmegivningen. På grunn av aksjoner fra begge sider hadde velgerne i alle

fall mulighet for å vite noe om kandidatens holdning til ett aktuelt spørsmål. Hadde man bare vært henvist til den informasjon som kirkevalget selv stilte til disposisjon, hadde grunnlaget for stemmegivningen vært enda magrere. Informasjonsopplegget rundt kandidatene er utvilsomt noe som må forbedres i et fremtidig valgopplegg.

At velgerne var lite informerte, kom også til uttrykk i den rolle plassering i alfabetet overraskende nok spilte for utfallet, selv om utforming av stemmesedlene kanskje også må ta noe av skylden for dette. I alle bispedømmene var det en klar overvekt av valgte med etternavn tidlig i alfabetet. Hvordan man skal unngå denne type klart urimelige utfall, må være et sentralt tema i forberedelsen av senere valg. Dersom man ikke greier å redusere denne type tilfeldige utslag radikalt, vil det være et viktig argument mot hele ordningen med direktevalg. Det er ingenting som tyder på at det har vært liknende utslag i den indirekte valgongangen.

En eventuell frykt for at et direktevalg skulle kunne kuppe av en eller annen retning, viste seg ikke å slå til. Det er ingenting som tyder på at Kirkemøtet gjennom dette valget har fått en radikalt annen profil i ulike spørsmål enn tidligere kirkemøter. Også en sammenlikning med resultatet av den indirekte valgongangen viser at de to valgformene ikke gir radikalt ulike resultater. Styrkeforholdet mellom ulike synspunkter har åpenbart ikke vært radikalt annerledes enn blant menighetsrådsmedlemmene. Det tyder på at menighetsrådsmedlemmene ikke har vært så lite representative for sine velgere som det har vært hevdet.

En viktig forskjell i forhold til tidligere kirkevalg har vært muligheten for supplerende nominasjon. Flere kandidater ble nominert på denne måten, og noen av dem ble også valgt inn. At en slik mulighet finnes, og tas i bruk, er etter mitt skjønn en styrke ved det nye valgopplegget. Det kan bidra til en større bredde blant dem som velges inn, slik at dominansen av det kirkelige sentrum ikke blir total.

Sammen med ordningen med direktevalg bidro denne muligheten til et stort engasjement for kirkevalget hos medlemmer av kirkelige organisasjoner. Den samme lederen fra Utsyn som jeg siterte ovenfor, oppfordret tross sin skepsis til valgopplegget misjonsfolket til å bruke stemmeretten ved valget. En gevinst ved

Når kirken etter hvert skal stå på egne bein, bør det også gjelde kirkevalgene.

ordningen ved direktevalg var utvilsomt at den bidro til å mobilisere også de mer kristelig aktive blant kirke-medlemmene.

En del av forklaringen på den økte oppslutningen ligger utvilsomt i samtidighet og samløkalisering med stortingsvalget. Samtidig har det med rette vært pekt på det prinsipielt uheldige ved en slik ordning. Når kirkevalgene etter hvert blir mer innarbeidet i folks bevissthet, bør man derfor vurdere å legge kirkevalgene til andre tider og steder, slik det for eksempel skjer i Sverige. Når kirken etter hvert skal stå på egne bein, bør det også gjelde kirkevalgene.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

Noen betenkeligheter ved nattverd- liturgien i forslaget til liturgireformen

AV PENSJONERT PREST (AFP) PER ARNE FAYE, pfaye@online.no

Ved lesning av nattverdliturgien i forslaget til ny hovedgudstjeneste reiser deg seg flere spørsmål som er gjenstand for diskusjon og gjennomtenkning. Biskopene har sagt klart fra at liturgireformen også er en læresak. Det gjelder å se utfallet av hele prosessen.

1. Fra forslag til generalrubrikkene: Oppbevaring av brød og vin.

I avsnittet "bestemmelser til gudstjenestens hoveddeler" heter det i pkt.4 g: *"Brød og vin som blir til overs etter utdelingen, skal behandles på en verdig måte,"* men det står ikke noe om hvorledes elementene skal oppbevares. Temaet er viktig dersom vi tar realpresensen på alvor, selv om vi ikke har noen transsubstansiasjonslære (forvandlingslære) i likhet med Romerkirken. I bestemmelsen om oppbevaring av brød og vin må det føyes til noen presiseringer, fordi det reiser seg noen spørsmål både om oppbevaring og bruk av innvigde elementer. Hva menes egentlig med verdig oppbevaring?

Det som er positivt i den foreslåtte bestemmelsen, er at det gjøres forskjell på uinnvigde og innvigde nattverdelementer. For Luther var det av stor betydning å se forskjellen, og for Luther var det helt uakseptabelt å legge innvigde oblater tilbake sammen med uinnvigde oblater. Dette fikk en ung kapellan merke helt mot slutten av Luthers liv. Som så mange av oss dessverre har opplevde, mistet den unge

kapellan ett innvigd brød. For å få nok brød, hentet han et uinnvigd brød og gav det til en av nattverdgestene. Senere fant diakonen det innvigde brødet, men diakonen var usikker på hvor han skulle legge denne oblatten. Diakonen spurte kapellannen hvor han skulle legge oblatten han hadde funnet igjen. Kapellannen svarte at det gikk ut på det samme, da det ikke var noen forskjell på innvigde og uinnvigde oblater. Ut av denne hendelsen ble det en sak, for ikke å si en læresak. Saken havnet på bordet til både sokneprest, prost og biskop som igjen sendte saken til Wittenberg for uttalelse. Kapellannen ble midlertidig fengslet, noe Luther syntes var i strengeste laget. I januar 1546 sendte Luther et brev, der han foreslo at den unge kapellannen ble sendt til zwingliannerne hvor han hørte hjemme. Senere kom det frem at uhellet skjedde i en situasjon hvor den unge kapellannen var noe anspent. Men hele eksempelet viser hvor alvorlig Luther tok realpresensen, men han var også helt i mot transsubstansiasjonslæren. For Luther er ikke Kristi nærvær i brødet slutt med messens slutt. Om det samme temaet ble det også stridigheter i Eisleben, tre år før Luthers død. En prest lærte at Kristi nærvær begrenset seg til selve nattverdhandlingen. Også han fikk gjennomgå av Luther som mente at denne presten skulle ekskommuniseres på grunn av sin zwinglianske tenkning. I Wittenberg ble denne problem-

stillingen stort sett uaktuell, fordi der var praksisen at man fortærte brød og vin som var til overs *etter* gudstjenesten, altså ikke som en slags liturgisk handling under gudstjenesten. Slik var praksisen ved gudstjenester med mange nattverdgiester, men som hovedregel skulle prestene være nøye med at det ikke ble innviet mer brød og vin enn det som var nødvendig i forhold til antall nattverdgiester.

På bakgrunn av dette kan man ved liturgi-revisjonen presisere at liturgen skal være *nøyere* med mengden brød og vin som innvies. Det ideelle er at det ikke blir noe til overs, men i praksis vil dette i de fleste tilfeller ikke være mulig. Hvem har ikke opplevd at bare halvparten av de innvigde oblater og bare halvparten av kalken blir benyttet? Årsaken til at det ofte blir innviet altfor my brød og vin, kan være frykten for ikke å ha nok. I forslaget tenker man seg også rekonsekrasjon dersom man slipper opp for brød eller vin. Noe som også bør gjennomdrøftes, er om det er bedre å slippe opp for brød og vin, fylle på nytt og rekonsekrere enn å ha store mengder av innvigde brød og vin til overs. En tydeliggjøring av rekonsekrasjon er unektelig også en forbedring i forhold til å fylle opp brød og vin på slump i all stillhet under selve nattverdhandlingen, kanskje bak alteret eller i sakristiet slik at ingen ser det. Rekonsekrasjon kan nok for mange norske prester virke som et fremmedelement i en luthersk kirke, men det er en stor forskjell på en luthersk forståelse av rekonsekrasjon og Den katolske kirke sin transsubstansiasjonslære. Disse problemstillingene som er tatt opp her, kan muligens for mange oppfattes som bagateller, men til syvende og sist handler dette også om den sjelesorg som kan gis både i selve nattverdhandlingen, men også i rammebetingelsene rundt nattverden.

Til slutt noen løsninger om hvorledes innvigd brød og vin som er til overs kan behandles: Det som måtte være igjen av brød og vin, fortæres etter gudstjenesten. Vinen kan helles ut på kirkegården med en egnet liten liturgi for handlingen. Innvigd brød og vin som blir til overs, oppbevares på en verdig måte, men da må det gjennomtenkes hvorledes det som er til overs skal *benyttes* og *ikke benyttes*. Etter mitt skjønn ville det være høyst uheldig om innvigd brød og vin blir delt ut til syke uten at inn-

stiftelsesordene blir lest med den begrunnelsen at brødet og vinen er innvigd fra før. Ved en slik praksis vil den eller de syke ikke få høre noe om *løftene* som gis i innstiftelsesordene.

2. Offerorium?

Kristelig virksomhet fordrer økonomiske ressurser, og det samme gjelder også alle de tiltak som er satt i gang for å hjelpe mennesker i nød. Innsamling av penger kan ha mange navn, TV-aksjoner, kronerullinger o.s.v., men når det samles inn under en gudstjeneste, kan det hete offerorium, den gamle betegnelsen på det stedet i messen hvor man bærer frem offergaver for Gud. Men selv om man gir ved en TV-aksjon, kronerulling, lotterier, så bærer vi vår gavemildhet, eller for den saks skyld vår gjerrighet, frem for Herren. Overfor Gud blir det ingen forskjell om vi gir mens vi sitter i kirkebenkene, eller om vi putter på en bøsse ved vår egen stuedør. Men at det er rett å samle inn ved en gudstjeneste, betviles ikke, men spørsmålet er *når* og *hvorledes*. Dette kommer jeg også tilbake til.

Så langt jeg kan se, er ikke begrepet "*offerorium*" brukt i liturgiforslaget, men når det heter "*Nattverdfat og nattverdbeger hentes fra anretningsbordet og plasseres på alteret. Brød legges på fatet, og vin helles i begeret. Takkeofferet kan samles inn og bæres fram i tilknytning til denne handlingen,*" så kan dette oppfattes som et regulært offerorium. Som kjent ble offertoriet avskaffet med reformasjonen, da offertoriet naturligvis ville stride helt i mot "den reformatoriske oppdagelse". Offertoriet har en lang tradisjon i kirken fra lenge før reformasjonen, og i vår tid kan det gi et godt inntrykk når konfirmanter i hvite kapper er med på anretningen av nattverden og de innsamlede gaver. Men det grunnleggende spørsmålet vi må stille oss, er om dette er god sjelesorg for dem som ønsker å motta nattverden til syndenes forlatelse. Selv om vi kaller det aldri så mye takkeoffer, så skjønner jeg godt dem som opplever dette som forskuddsbetaling for syndenes forlatelse. Er det også slik å forstå at de som av en eller annen grunn ikke gir ved innsamlingen, er mindreverdige deltakere i den totale nattverdhandlingen? Hva med dem som ikke har med seg penger, eller ser på offerformålet som fullstendig meningsløst og kan-

skje trumfet igjennom av noen få? Vi må ikke glemme at tross alt lever mange i en luthersk tradisjon slik de er oppdratt både i hjem, skole og konfirmantundervisning. Her gjelder det å ta hensyn! Det mest betenkelige ved en slik praksis er at den skygger for nattverden som et nådemiddel. Men dersom man *ikke forstår* nattverden som et nådemiddel, men kun som et minnemåltid og et menneskelig fellesskap i kristelig sakral form, kan ofringer og innsamlinger i og for seg være hvor som helst i liturgien, også i nattverdliturgien.

3. Brødsbrytelse?

Før Agnus Dei kan brødet brytes, men hvorfor det kan brytes står det ikke noe om. Hva skal vi si til menighetene om hva dette skal forestille, og hva sier dette om den kristne tro? Muligens kan dette være en økumenisk tilnærming, men Den katolske kirkes messeliturgi legger vel noe annet i *fractio* (brødsbrytelse) enn det som kommer til uttrykk i forslaget. I forslaget kan man umulig sikte til Kristus, da hans ben i følge Johannes-evangeliet ikke ble brutt i stykker, hvilket også er en oppfyllelse av Skriften. Uheldig er det også å blande denne brødsbrytelsen med Agnus Dei, der teksten har sin rot nettopp i Johannes-evangeliet, og særlig når det i dette evangeliet poengteres at bena på Guds Lam ikke ble brutt.

4. Eukaristibønnene.

I alt er det i forslaget åtte eukaristibønner, og ifølge forslaget har alle bønnene samme status og kan brukes om hverandre. Hvilke kriterier som skal legges til grunn for valget av eukaristibønn, sies det ikke noe om. Men det man bør tenke grundig i gjennom, er hvor pedagogisk lurt det er med så mange alternativer. Sett fra menighetens ståsted kan det by på atskillige problemer, fordi det ganske enkelt kan bli vanskelig å kjenne igjen hele nattverdliturgien fra gang til gang. *Gjenkjennelighet for menigheten er et viktig stikkord i all liturgisk tenkning.* Når man leser forslagene til eukaristibønnene, er det én ting som er slående: De kunne like gjerne ha blitt til i en reformert kirke. I all enkelhet skal jeg minne om Zwingli som så på nattverden kun som et måltid til minne om Kristi offerdød, men han avviste tanken om at syndenes forlatelse rekkes i nattverden. Natt-

verden var for Zwingli ikke et nådemiddel, men en handling som menigheten feirer som en takk- og gledesfest. Det som redder eukaristibønnene i forslaget, er innstiftelsesordene, men ellers ikke et eneste ord om hva nattverden gir etter luthersk oppfatning, nemlig syndenes forlatelse. Dersom dette ikke kommer tydelig frem, glemmer man bort noe av "varemerket" til nattverdhandlingen i en luthersk-evangelisk kirke, og man mister nok en vesentlig del av det sjelsørgeriske perspektivet rundt nattverden.

Det siste jeg vil påpeke er forandringen i eukaristibønn B, hvor "*i den natt da han ble forrådt*" er byttet ut med "*i den natt da Jesus overgav seg til lidelsen*". Ordlyden minner om "*Qui pridie quam pateretur*" (Han som dagen før sin lidelse) i Romermessen. Ved å utelate *forrådt* mister man et viktig poeng, fordi ordet *forrådt* peker på at Judas forræderen også var til stede under innstiftelsen av nattverden. Dermed er det også sagt noe om at nattverdbordet er særdeles inkluderende og dekket for all verdens syndere.

Avslutning: Preken og nattverd som én enhet?

I reformarbeidet er det også muligheter for noen dristige forandringer, men allikevel beholde noe av kirkens identitet. Hvorfor ikke flytte hele nattverdliturgien til umiddelbart etter prekenen, kun med en salme i mellom før liturgen begynner på Prefasjonsdialogen? Preken og nattverden kan man se på som to sider av samme sak som henger uløselig. Den ene siden evangeliet forkynt i ord, og den andre siden evangeliet forkynt i praksis i og med nattverden. I Luthers Formula Missae fra 1523 er det duket for at preken og nattverden kan henge sammen nærmest som en enhet. Den samme tenkningen finner vi også i andre liturgiske ordninger som reformatorene stod bak, bortsett fra en formaning lest fra prekestolen eller alteret, men innholdsmessig var disse formaningene også en del av nattverdliturgien. Etter nattverden kunne man ha gudstjenestens *diakonale del* med innsamlinger og forbønner, og den delen av gudstjenesten ville det også være meningsfylt å kalle det "*lovprisningsoffer*", som en takk for alt hva Gud har gitt både i gudstjenesten og i livet ellers.

Tre spørsmål til Presteforeningen

AV OLE-JOHS. HUUSE, GENERALSEKRETÆR I PRESTEFORENINGEN

Johnny Roy Knudsen (JRK) stiller spørsmål tre spørsmål til Presteforeningen i Luthersk kirke-tidende nr 19/2009.

Lønn

Presteforeningen har definert som en av de største utfordringene i forhold til lønn at erfaringskompetanse ikke er tilstrekkelig belønnet. Mange prester opplever - som JRK - at de etter mange års tjeneste og godt over halv-gått løp befinner seg mye nærmere starten på lønns spennet enn toppen av det. Hva er meningen med den øverste halvdel av sokne-prestspennet hvis ikke de som har vært 30 år i tjeneste, skulle være der?

Har det da ikke vært noen lønnsutvikling i disse 30 årene, når JRK fortsatt befinner seg bare 8 trinn over startpunktet for sokneprester? En kunne nysansere svaret noe ved å si at det tross alt har vært en lønnsutvikling gjennom disse årene, som ikke er ubetydelig - mange lønnstrinn og flere hundre tusen kroner på 30 år. Og begynnerlønnen har vi kjempet opp og tror det virker rekrutterende. Bare siden 1998 har den økt med kr 150.000,- for kapellaner. Men likevel kan vi ikke slå oss til ro. For det er riktig, det JRK skriver. Derfor har vi prioritert arbeidet for at de med mye erfaringskompetanse skal belønnes, og skulle gjerne svart at dere kan regne med en kraftig lønnsøkning fremover. Vi skal kjempe for det, men vi tør ikke love det. Det er flere parter enn oss.

Bolig

Generalforsamlingen i 2006 gjorde vedtak om at "Presteforeningen vil beholde dagens ordning, men fortsette arbeidet med å tilpasse og justere denne til beste for prest og menighet og hele vår folkekirke."

Tjenesteboligordningen er til for kirkens skyld. Den er et redskap for å gjøre det mulig å sikre at det er prester "på hvert et sted". Prestenes holdning til tjenesteboligordningen vil være balansert mellom hvor belastende og ugunstig den er for prestene og deres familier, i forhold til de goder den også byr på. Mange tar nok også et kirkelig ansvar inn i sin vurdering.

JRK har landet på at de negative sidene er for store. Det er flere med ham. Generalforsamlingsvedtaket har i Presteforeningen satt i gang et arbeid med å forbedre boligene (OVFs offensiv og ny refusjonsordning for kommunale boliger) og med å arbeide for ensartet praksis og tydelige og forutsigbare fritaksregler, ved at vi i størst mulig grad vil forholde oss til arbeidsgiver når det gjelder boligen.

Mange boliger er blitt bedre, og vi tror mye ved ordningen fungerer godt. Noen mener likevel at ulempen ved ikke å ha egen bolig er for stor, både trygghetsmessig og økonomisk. Presteforeningen snakker med politikere om at det er urimelig at en prest som har kjøpt en bolig og ikke kan bo i den, må betale skatt på verdistigningen når den selges for å kjøpe en

ny. Vi har tidligere spurt om ikke arbeidsgiver eller OVF kunne få til en ordning hvor prestene kunne få være med på en verdiøkning lik den eiendomsmarkedet gir. Vi har ikke fått til noen løsning på dette.

Presteforeningen har hittil arbeidet for at ordningen skulle bli så god som mulig, fordi medlemmene har gitt det oppdraget til oss. Utilfredshet med tjenesteboligordningen burde bekymre arbeidsgiver og kirken for øvrig. Vi tror at det er vanskelig å tenke seg at kirken skulle klare seg uten tjenesteboliger. Presteforeningens arbeid styres av summen av medlemmenes vurdering av ordningen.

Ny tjenesteordning

Presteforeningen har bedt Kirkedepartementet foreta en evaluering av om prestatjenesten fungerer etter intensjonen i ny tjenesteordning. De har hittil svart at den må bli ferdig implementert, og den må få gå seg til noe før den evalueres. Vi er enige med JRK i at den må evalueres, og at det er flere elementer som til-

synelatende ikke fungerer slik vi forutsatte. Det dreier seg blant annet om tjenesteordningene bare er blitt en rimelig vikarordning, eller om det faktisk er blitt bedre å være prest, om særlig kompetanse sees på som en ressurs i hele prostiet (og gjør det mer spennende å være prest), om muligheten til å ta etter- og videreutdanning er blitt svekket i stedet for styrket, og om båndene mellom prest og menighet er blitt svekket. Det vil også være naturlig å undersøke om beredskapsordningen fungerer på en god måte, selv om det ikke har direkte med tjenesteordningene å gjøre.

Presteforeningen arbeider for å sikre medlemmenes interesser. Som fagforening når det gjelder lønn, bolig og andre ting rundt arbeidsforholdet. Som profesjonsforening ved at vi også er opptatt av at det blir en god prestatjeneste til beste for presten og kirken. Hvis du er opptatt av økt lønn og bedre vilkår, anbefaler jeg deg å fortsette som medlem i Presteforeningen.

Tre spørsmål fra Johnny Roy Knudsen – et innspill fra teoLOgene

AV HEINKE FOERTSCH, LEDER FOR FAGFORBUNDET TEOLOGENE, post@teologene.no

Fagforbundet teoLOgene feiret i september sitt 10-årsjubileum. Fra å bli oppfattet som en sær liten "raddisforening" er teoLOgene blitt en respektert part i det kirkelige arbeidsliv, er i jevn vekst og organiserer for tiden ca. 10 % av prestene. Vi har medlemmer i alle bispedømmer og nyter godt av LO sin tillitsvalgt-skolering. Medlemmene tilhører et bredt teologisk og politisk spekter, og det som forener, er ønsket om en ren fagforening under Fagforbundets motto "omsorg, samhold, solidaritet".

Lønn

teoLOgene jobber sammen med Fagforbundet for å avskaffe lokale lønnsforhandlinger. Vi mener at en sentralt forhandlet lønnsdannelse er mer rettferdig enn lokale forhandlinger. Forutsigbarheten ved stigesystemet er dessuten et viktig moment i rekrutteringsøyemed - vi mener det er lettere å holde på (særlig yngre) prester når de, som alle andre, kan slippe å måtte "selge" sin egen fortreffelighet og kjempe om begrensede lokale pottes. Dessuten fører det nåværende lønnsystem til at arbeids-

giverne ikke utnytter hele lønsspennet.

Så lenge vi må leve med lokale forhandlinger, er vår politikk å prioritere lavtlønte grupper eller enkeltmedlemmer. Vi har tro på at ved å løfte bunnen vil andre grupper på sikt bli skjøvet oppover. Det er forståelig om Knudsen opplever nettopp dette som utilfredsstillende. Enn så lenge må han, som alle andre, markedsføre seg selv godt nok til å få tak i en bit av den lokale potten.

Noen tror at LO-tilknytning ikke er noe for akademikere. Sannheten er at akademikergruppen i de LO-tilknyttede fagorganisasjonene er økende og dermed en voksende maktfaktor i hovedtariffforhandlingene. Fagforbundet er også opptatt av at høyskolegruppene i offentlig sektor skal avlønnes bedre, at utdanning inkludert etterutdanning skal lønne seg og gi uttelling ved lønnsplassing.

teOLOgene skolerer egne tillitsvalgte i forhandlingsteknikk og benytter seg i tillegg av Fagforbundet og LO stat sine profesjonelle forhandlere.

Bolig

teOLOgene arbeider for en oppmyking og på sikt oppheving av bopliksordningen. Det som er mulig for kommuneleger, bør også være mulig for prester: at det stilles tjenestebolig til rådighet for dem som ønsker det, slik at en er sikret prestedekning også i utkantstrøk, men uten boplikt. De skattemessige ulempene ved

dette mener vi oppheves av fordelene ved å eie egen bolig og evt. utleie hvis en ikke vil investere i utkantstrøk.

Vi mener at boligombudsordningen bør være knyttet til tjenesteboligene, ikke til den som bor der, og til vedkommendes fagorganisasjon. Så lenge det ikke er enighet i dette spørsmålet mellom kirkedepartementet og fagorganisasjonene, stiller våre tillitsvalgte opp etter behov og foretar befaringer, m.m.

Tjenesteordning

Den nye tjenesteordning for menighetsprester er kommet for å bli. Vi mener at den i utgangspunkt er god, idet den utfordrer til samarbeid og gjensidig avlastning.

Der den fungerer dårlig, må prostene gjøres ansvarlig. Kirkedepartementets pågående arbeid med å kreve et minimum av kompetanse for proster og prostesaksbehandlere, gir håp om at vi vil få flere dyktige proster i fremtiden. Samtidig anbefaler vi at proster forpliktes til jevnlig evaluering, veiledning og etterutdanning. Vi mener også at det bør ansettes prostesaksbehandlere i tilstrekkelig store stillinger og med god administrativ kompetanse, slik at prostene kan ta seg av personalledelse og oppfølging av prestene.

Ordningen med beredskapsvakt bør evalueres jevnlig for å tilpasse beredskapsområdet til geografi og befolkningstetthet.

Seminar om makt og avmakt

AV BOE JOHANNES HERMANSEN, SEMINARKOORDINATOR

"Makt og avmakt - kirke og samfunn i en pluralistisk tid" er temaet på et åpent dagsseminar på Fjellhaug skoler onsdag 10. februar. Det er "Forum for tro og samtid" - som representerer Normisjon, Norsk Luthersk Misjons-samband, Den Norske Israelsmisjon, Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn, Den Evangelisk Lutherske Frikirke og For Bibel og bekjennelse - som inviterer.

Dette årlige fellesseminaret - hvor aktuelle spørsmål som gjelder tro og samfunn har stått på dagsorden - har nå blitt arrangert 10 ganger.

Denne gangen ønsker vi å fokusere på spenningsfeltet mellom makt og avmakt. Den kristne kirke er blitt en minoritet i vårt samfunn. Hvilke følger får dette? Hva betyr det for argumentasjon og praksis? Og hva med det kristne vitnesbyrd i et pluralistisk samfunn? Hvordan leve troens liv i et nytt landskap? Dette er bare noen av de problem-

stillinger vi ønsker å belyse gjennom foredrag og samtale.

Første foredragsholder er religionsforsker, forfatter og samfunnsdebattant Hanne S. Nabintu Herland med temaet: "Politikk og tro - en aktuell analyse". Hun etterfølges av gen. sekr. Rolf Kjøde, med emnet: "Kirkens makt og avmakt". Her gir forlagssjef/prest Asle Dingstad respons.

Flere bidrag følger under vignetten: "For når jeg er svak, er jeg sterk": prosjektleder Hanna Selstø Hatlehol: "Kristent vitnesbyrd i et multi-kulturelt samfunn", markedsansvarlig Olav Lende: "Troens røtter gir styrke" og prior/domenikanerpater Arnfinn Haram: "Avmaktens mulighet".

Seminaret avsluttes med panelsamtale som styres av leder for Normisjons hjemmearbeid, Svein Granerud. Nærmere program for seminaret finnes på hjemmesiden: www.fbb.nu

"Makt og avmakt" - kirke og samfunn i en pluralistisk tid

"Forum for tro og samtid" /lutherske organisasjoner
og kirkesamfunn inviterer til seminar
på Fjellhaug skoler onsd.10.02 kl. 10.00-15.45.

Nærmere program:
www.fbb.nu eller tlf. 996 12 822.

FRA BOKFRONTEN

Magnus Malm

Et hjerte større enn verden

Luther Forlag 2009

Magnus Malm har etter hvert fått en stor leser-skare i Norge. Syv av bøkene hans har hittil kommet i norsk språkdrakt, blant annet "Under mandeltreet", "I lammets tegn" og "Veivisere." Jeg har selv lest de fleste av bøkene hans med stor glede, selv om jeg ikke kan følge ham i alt han skriver. Han har et engasjement, et mot og en åndelig erfaring som er vel verdt å lytte til. Hans "disippelbønn" som avslutter denne siste boka, er blitt et lite hvilerom for meg: "Jesus, gi meg nåde til å bli hos Deg der Du er, og følge Deg dit du går, slik at jeg får se din herlighet."

Likevel må jeg innrømme at boka ikke griper meg like mye som de andre har gjort. Og jeg lurer litt på hva det kommer av. Det kan selvfølgelig handle om meg selv og hvor jeg befinner meg som leser denne gangen. Det kan handle om store forventninger. Men jeg tror også det har å gjøre med boka. "Et hjerte større enn verden" (som for øvrig er en nydelig tittel og et fantastisk navn på Gud) utkom nå i 2009, også i norsk språkdrakt. Det er en bok om Bergprekenen - en utleggelse av og refleksjon over hva det betyr å følge Jesus i lys av Bergprekenen. Sånn sett er det en bok om disippelskap - som i og for seg er tema for alle de bøker jeg har lest av Malm.

Boka er inndelt i tre hovedkapitler som har

fått nummereringen 5, 6 og 7, fordi hver av disse delene tar utgangspunkt i et kapittel av Bergprekenen slik vi finner den hos Matteus i 5., 6. og 7.kapittel. I tillegg har han to appendiks - ett om veien ut av pornoavhengighet (tydelig at han har erfart dette som et svært alvorlig og utbredt problem) og ett med tittelen "Nøkler til en låst kirke".

Denne siste delen bør absolutt ikke hoppes over, selv om det er vedlegg! Her kommer han opp med fire lesverdige veimerker for å angi en retning for kirken:

1. Fra system til etterfølgelse (Jesus sier: "Følg meg!" før han sier "Tro på meg.>").
2. Fra "Jesus i andre etasje" til "Jesus i hele huset" (et oppgjør med tenkningen hvor Apostolicums tredeling blir utgangspunkt for forkynnelsen og teologien, på en måte som splitter gudsbildet og lar Faderen, Sønnen og Ånden interessere seg for helt forskjellige ting. Da blir ofte alt samfunns- og miljøengasjement plassert hos Gud - 1. ledd av Credo - og frelsen og det indre livet plasseres hos Jesus - 2. ledd av Credo, med alle de teologiske konsekvenser det får).
3. Leve kirke som en bevegelse med fortetninger (en åpen, felles vandring inn mot et tydelig sentrum - en bevegelse som

samtidig har fortetninger = dypere og mer forpliktende fellesskap, som holder fast kursen og er motkultur når det trengs).

4. Skille mellom teologi og spiritualitet (enhet i teologi/kjerne - mangfold i spiritualitet/form. Han snakker om "kreativ troskap" - at vi trenger troskap for å holde fast på evangeliet, og krativitet for at evangeliet skal berøre stadig nye mennesker.)

Grunnene til at denne boka ikke går helt inn under huden og langt inn i teologien hos meg, tror jeg blant annet handler om en sterk følelse av at "akkurat dette har jeg hørt ham si flere ganger før"- og av tonen i boka. Malm er profetisk og motkulturell, og det har han alltid vært. Men jeg har en opplevelse av at det i denne boka uttrykkes en så dominerende negativ og pessimistisk holdning til verden og det samfunnet vi (i Vesten) lever i, at den blir kompromissløs på en for meg lite fruktbar måte - for hva med alle de disipler som ikke kan, vil eller skal være retreat-ledere og bo på gård ute på landet? Hva med alle oss som gjerne vil følge Jesus og la troen prege våre valg og handlinger, men som ikke vil eller har troen på å "flytte inn i katakombene"? (jfr. tittelen på Malms forrige bok).

Så vidt jeg kan forstå, er nettopp dette utfordringen for enhver bok og enhver forkynnelse om disippelskap - og enhver praksis: Hvordan finne balansen mellom å være "i verden" og ikke være "av" den? Hvordan finne balansen mellom å bekrefte livene rundt oss og være nødvendig motkultur? Hvordan finne styrke og integritet til å elske livet, hverdagen, verden og alle som lever i den, slik Gud gjør, og samtidig ta et tydelig oppgjør med det som truer menneskeverd, gudsrelasjon og rettferdighet? Hvordan inspirere og utfordre til endring og radikal etterfølgelse, uten å bidra for mye til motløshet, passivitet, klage og fundamentalisme? For det er dette siste jeg opplever Malm står i fare for å gjøre - selv om jeg fortsatt synes han skriver godt, og ser at jeg har streket under viktige ting på nesten hver side.

Shane Claiborne som i praksis uttrykker minst like mye radikalitet og kompromissløshet som Malm gjør, kom for et par år siden ut med boka "The irresistible revolution of love - Living as an ordinary radical" (på norsk i fjor) - og der sier han blant annet at vi må "slutte å

klage over den kirken vi er en del av, og begynne å leve den kirken vi drømmer om." Jeg synes han selv er et godt eksempel på det. Hans bok, hans forkynnelse og det jeg vet om hans liv, er preget av kjærlighet til Jesus og til mennesker og glede over evangeliet. Hans budskap uroer meg, beveger meg, inspirerer og utfordrer. Med sin tilnærming skaper han rom for en sårbar og viktig dialog med oss andre som ikke har trukket like radikale konsekvenser av vår tro som det han selv har gjort. Men som kanskje vil gjøre det i større grad etter møtet med ham.

Malm lever kanskje den kirken han drømmer om. Men jeg opplever også at han klager så mye over kirken (og verden) som han og vi alle er en del av, at jeg blir sittende igjen smått frustrert og motløs. Kanskje litt ekstra fordi jeg er prest i en luthersk kirke og synes han maler vel svart-hvitt og gjør de lutherske kirkene litt urett - som når han hevder: "Er Gud bare den kravløse kilden til tilgivelse som den reformatoriske tradisjonen ofte har gjort ham til, da er kirkebenken menneskets naturlige plass der vi passivt tar imot Ordet som forkynnes." Som i flere av hans tidligere bøker, synes jeg også han kan snakke for bastant og ubeskyttet om for eksempel tilgivelse ("Jeg kan ikke nekte å tilgi et menneske, og samtidig vente at Gud vil tilgi meg."), og ydmykhet ("Akkurat som ydmykhet er kilden til alt godt, er hovmotet ondskapens kilde.") - selv om det sies mye viktig og godt også om disse sidene ved livet og troen.

Kanskje er dette bare smålige innvendinger. For når dette er sagt, tror jeg både gamle og nye Malm-lesere vil finne mat for tanken og troen i denne boka. I det han skriver om sekularisering som holdningen hvor Gud blir "det som er til overs." Om identitet - at den eller det som definerer hvem jeg er, i praksis er min Gud. Om de onde maktens påvirkning på livene våre, i form av tvang og grenseløshet. Om det skjulte, og makten det har over livene våre. Om Den hellige Ånd som løfter Guds nærvær inn i vår menneskelige erfaring. Om bønnens tre nøkler: Nærvær, tillit og forsoning. Om makten til å velge. Om tårnet som strekker seg oppover, og Gud som stiger ned. Og mye mer.

Sunniva Gylver

LUTHERSK KIRKETIDENDE 2009

Redigert av:

Professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver,
universitetslektor Sjur Isaksen, prost Jan Otto Myrseth

Redaksjonssekretær: Prest/konsulent Eyolf Berg

144. årgang

JANUAR-DESEMBER 2009

FORLAGT AV LUTHER FORLAG; OSLO

Redaksjonelle artikler:

Organisasjoner i oppbrudd (Harald Hegstad)	I
Kyrkje i misjon (Jan Otto Myrseth)	33
Luthersk Kirketidende - en nødvendig møteplass (Halvor Nordhaug)	61
Kunsten å snekre en preken - i fastetiden... (Sunniva Gylver)	89
Krevende liturgireform (Harald Hegstad)	109
Religion i den offentlige sfæren (Jan Otto Myrseth)	129
Vennskap som sakrament (Sunniva Gylver)	153
Kristus er sannelig oppstanden (Harald Hegstad)	177
Kva skal vi vedkjenne? (Jan Otto Myrseth)	201
Om Fritt Ord (Sunniva Gylver)	229
Tro i tilbakegang (Harald Hegstad)	253
Alle skal høyrast (Jan Otto Myrseth)	297
Utstrakt teologi (Sunniva Gylver)	325
Likestilte spiritualiteter (Sjur Isaksen)	353
En kyrkje (bare) for nordmenn? (Harald Hegstad)	381
Demokrati og representativitet (Jan Otto Myrseth)	409
Å se og bli sett (Sunniva Gylver)	441
Det dialogiske selv (Sjur Isaksen)	469
Kirken og bedehusdåp (Harald Hegstad)	489
Vil kristendomen overleve i Irak? (Jan Otto Myrseth)	513
"De fattige har dere alltid hos dere" (Sunniva Gylver)	533
Når pilene peker nedover (Sjur Isaksen)	553

Artikler og debattinnlegg etc.:

Trosopplæringens Hva, Hvorfor, Hvordan (Per Solberg)	4
Speiler synden "noe opprinnelig godt"? (Torleiv Austad)	6
Til undring (Arne T. Wisløff)	8
"Dagens tekst" - ut med den? (Bjørn Sandvik)	63
Den norske kirke i møte med vår tids religiøse pluralisme (Knut Alfsvåg)	64
Biskopene og det kirkelige tilsyn (Sentralstyret i FBB)	69
Takk til Halvor Nordhaug (Redaksjonen)	91
Derfor er fasten viktig for oss (Imam Noor Ahmad Noor i samtale med Sunniva Gylver)	92
Kirker i Norge (Helge Storset)	94
Tekstboken og kirkeåret (Harald Kaasa Hammer)	112
Hvorfor gå over bekken etter vann? (Nina Kristine Glatved)	131
Vennskap som sakrament (Jan Schumacher)	155
Tid, sted og autensitet i sentrum (Jan Christian Nielsen)	157
Biljard eller nattverd (Astrid Sandmark)	159
En tilbakemelding om tekstgjennomgåelse og kvinnetid (Anna Ramskov Laursen)	161
"Komplekst" og "bredt" (Kari Veiteberg)	161

På vei til nye gudstjenesteformer - I (Andreas Aarflot)	179
På vei til nye gudstjenesteformer - II (Andreas Aarflot)	203
Preses, erkebiskop eller hva? (Per Lønning)	207
Nødvendig å knytte an til menneskets åpenhet for Gud (Tore Laugerud)	256
Gudstjeneste for ALLE? (Marianne Bergsjø Gammelsæter)	300
Å føde Kristus. Tanker om liturgiske bønner (Synnøve Sakura Heggem)	303
Framlegg til ny dåpsliturgi (Sigurd Vengen)	306
En helhetlig og visuell formidling av kristen tro (Gunn Heidi Dybdahl)	327
Har jeg del i kallet? (Anonym)	330
Trygghet og utfordring - når gudstjenesten speiler seg i kunsten (Margrete Lüthje Kvalbein)	332
Hjelper det å be? (Tor-Ole Bjerke)	356
Kjære Anonym, du har del i kallet! (Ole Johan Beck)	363
Avgrensede og kontinuerlige tiltak i ny Plan for trosopplæring (Øyvind Holvedahl)	365
Reform av gudstjenesteliturgien (Knut Alfsvåg)	367
Innvandrere i Den norske kirke: Synlige, men ikke sett? (Johanne Garmann Gullaksen)	384
Ny høymesse - nye Bibel-ord (Bjørn Sandvik)	388
Omtale og tiltale av Gud i gudstjenesta (Andreas Johansson)	391
Kritikk av noen momenter i Richard Dawkins bok "Gud - en vrangforestilling (Atle O. Søvik)	411
Taizé - en fellesskapets lignelse - I (Arild Vøllestad)	414
Kva gjør vi med ekteskapet? (Boe J. Hermansen)	417
Taizé - en fellesskapets lignelse - II (Arild Vøllestad)	444
Hvor er kvinnene? (Anna Ramskov Laursen)	449
Kvinnen som Jesus sel ba oss huske, men som kirken har glemt (Hans Kvalbein)	453
Prekentips til familiegudstjeneste om forfulgte kristne (Norsk Misjon i Øst)	471
Geistleg bruk av folkeleg norsk (Per Halse)	491
Idealistisk antropologi og uklar erfaringsteologi (Torleiv Austad)	498
Tre spørsmål til Presteforeningen (Johnny Roy Knudsen)	500
Sluttreplikk til Torleiv austad om kirkens menneskesyn (Tore Laugerud)	516
Samtalen om kirkens antropologi (Torleiv Austad)	536
Misjon - kirkens periferi eller sentrum? (Knut Hallen)	556
Gudstjeneste og misjon (Thor Standenæs)	559
Fra Edinburgh 1910 til Edinburgh 2010 (Knud Jørgensen)	566

Søndagsteksten

Kirkeåret 2008-9 - 1. rekke

Såmannssøndagen: Luk 8,4-15 (Martin Weingaertner)	11
Vingårdssøndagen: Matt 17,1-9 (Olav Fykse Tveit)	13
Søndag før faste [Fastelavnssøndag]: 1 Kor 13,1-13 (Øystein I. Larsen)	19
Askeonsdag: Matt 6,16-18 (Thomas Berbom)	42
1. søndag i faste: Matt,1-11 (Lise Horn)	44
2. søndag i faste: Matt 15,21-28 (Frode Granerud)	48
3. søndag i faste: Luk 11,14-28 (Silje Sørebo)	50
Maria Budskapsdag: Luk. 1,26-38 (Martin Aalen Hunsager)	72
5. søndag i faste: 1 Mos 22,1-13 (Even Borch)	74
Palmesøndag: Joh 12,1-13 (Sjur Isaksen)	76
Skjærtorsdag: Matt 26,17-29 (Ernst-Modest Herdieckerhoff)	98
Langfredag: Matt 26,30-27,50 (Hilde Barsnes)	100
Langfredag aften: Matt 27,57-66 (Tore Skjæveland)	104
Påskentatt / Ottesang: Mark 16,1-8 (Ingvild Helene Mydske Fallegård)	117
Påskedag: Matt 28,1-8 (Dag Øyvind Østereng)	119
2. påskedag: Luk 24,13-35 (Kjell A. Skartseterhagen)	121
1. søndag etter påske: Joh 20,19-31 (Astrid Sætrang Moirvik)	138
2. søndag etter påske: Joh 10,11-16 (Torbjørn Holt)	140
1. mai: Luk 6,36,38 (Geir Sørebo)	141

3. søndag etter påske: Joh 16,16-22 (Øystein I. Larsen)	163
4. søndag etter påske: Joh 16,5-15 (Thomas Berbom)	166
5. søndag etter påske: Jer 29,11-14a (Lise Horn)	168
Kristi himmelfartsdag: Luk 24,46-53 (Frode Granerud)	170
6. søndag etter påske: Joh. 15,26-16,4a (Silje Sørebo)	190
Pinseaften: Joh 7,37-39 (Even Borch)	193
Pinседag: Joh 14,23-29 (Martin Aalen Hunsager)	194
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, FRA SØNDAG FØR PINSE TIL	
2. PINSEDAG (Harald K. Hammer)	196
2. pinsedag: Joh 3,16-21 (Sjur Isaksen)	211
Treenighetssøndag: Joh 3,1-15 (Ernst-Modest Herdieckerhoff)	213
2. søndag etter pinse: Luk 16,19-31 (Hilde Barsnes)	215
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, FRA TREENIGHETSSØNDAG TIL	
2. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN (Harald K. Hammer)	218
3. søndag etter pinse: Luk 14,16-24 (Tore Skjæveland)	235
Sankthans [Jonsok]: Joh 10,40-42 (Ingvild Helene Mydske Fallegård)	237
4. søndag etter pinse: Luk 15,1-10: (Dag Øivind Østereng)	239
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, 2. og 3. SØNDAG I	
TREENIGHETSTIDEN OG SANKTHANSDAGEN (Harald K. Hammer)	241
Sankthans [Jonsok]: Matt 11,2-10 (Ernst-Modest Herdieckerhoff)	244
Sankthans [Jonsok]: Matt 11,11-19 (Kjell A. Skartseterhagen)	246
3. søndag i treenighetstiden: Matt 11,2-10 og Matt 16,24-27 (Kjell A. Skartseterhagen)	249
5. søndag etter pinse: Jak 4,11-12 (Kjell A. Skartseterhagen)	262
Aposteldagen [6. søndag etter pinse]: Luk 5,1-11 (Astrid Sætrang Morvik)	264
7. søndag etter pinse: Matt 5,20-24 (Torbjørn Holt)	266
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, FRA SØNDAG FRA 5. TIL 7. SØNDAG	
I TREENIGHETSTIDEN (Harald K. Hammer)	268
5. søndag i treenighetstiden: Matt 7,21-29 (Stephen Reid)	270
Aposteldagen [6. søndag i treenighetstiden]: Matt 16,13-20 (Hilde Barsnes)	276
7. søndag i treenighetstiden: Luk 6,27-31 (Øystein I. Larsen)	278
8. søndag etter pinse: Mark 8,1-9 (Geir Sørebo)	312
Olsok: Luk 22,24-27 (Øystein I. Larsen)	314
9. søndag etter pinse: Matt. 7,15-20 (Thomas Berbom)	317
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, KRISTI FORKLARELSES DAG,	
OLSOK OG 9. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN (Harald K. Hammer)	319
10. søndag etter pinse: Sal 8,4-10 (Even Borch)	335
11. søndag etter pinse: Luk 19,41-48 (Lise Horn)	337
11. søndag etter pinse: Luk 19,41-48 (Martin Aalen Hunsager)	339
12. søndag etter pinse: Luk 18,9-14 (Frode Granerud)	341
TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE, FRA SØNDAG FRA 10. TIL	
15. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN (Harald K. Hammer)	345
13. søndag etter pinse: Mark 7,31-47 (Silje Sørebo)	370
14. søndag etter pinse: Luk 10,25-37 (Martin Aalen Hunsager)	373
15. søndag etter pinse: Sal 116,12-16 (Sjur Isaksen)	375
16. søndag etter pinse: Matt 6,24-34 (Ernst-Modest Herdieckerhoff)	397
17. søndag etter pinse: Joh 11,17-27,37-44 (Hilde Barsnes)	399
18. søndag etter pinse: Rom 14,1-8 (Tore Skjæveland)	401
Høsttakkefest: Luk 12,13-21 (Ingvild Helene Mydske Fallegård)	403
19. søndag etter pinse: Mark 12,28-34 (Dag Øivind Østereng)	422
20. søndag etter pinse: Mark 2,12 (Kjell A. Skartseterhagen)	425
Bots- og bededag: Jes 59,1-4,8-9 (Astrid Sætrang Morvik)	428
Allehelgensdag: Matt 5,1-12 (Torbjørn Holt)	454
23. søndag etter pinse: Fil 1,6-11 (Geir Sørebo)	455
24. søndag etter pinse: 1 Tim 2,1-6a (Øystein I. Larsen)	458

Siste søndag i kirkeåret [Domssøndagen]: Matt 25,31-46 (Thomas Berbom)	461
23. søndag etter pinse: Fil 1,6-11 (Andreas Johansson)	477

Kirkeåret 2009-10 - 2. rekke

1. søndag i advent: Luk 4,16-22a (Torbjørn Holt)	480
2. søndag i advent: Luk 12,35-39 (Geir Sørebo)	481
3. søndag i advent: Matt 11,11-19 (Øystein I. Larsen)	484
4. søndag i advent: Joh 3,26-30 (Thomas Berbom)	486
Julaften: Luk 2,1-14 (Lise Horn)	503
Julenatt/ottesang: Luk 2,1-14 (Frode Granerud)	504
Juledag: Joh 1,1-14 (Ingvild Helene Mydske Fallegård)	506
2. juledag [Stefanusdagen]: Jes 50,4-7 (Martin Aalen Hunsager)	524
Søndag etter jul: Joh 1,16-18 (Sjur Isaksen)	526
Nyttårsaften: Joh 14,27 (Eyolf Berg)	527
Nyttårsdag [Jesu navnedag]: Matt 1,20b-21 (Ernst-Modest Herdieckerhoff)	543
Kristi åpenbaringsdag: Luk 2,41-52 (Kjetil Aano)	545
1. søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Joh 1,29-34 (Rolf Kjode)	548
2. søndag etter Kristi åpenbaringsdag: Joh 4,5-26 (Arnt H. Jerpstad)	573
Vingårdssøndagen: Luk 7,7-10 (Rolf G. Heitmann)	575
Såmannssøndagen: Jer 20,7-9 (Knud Jørgensen)	577

Fra bokfronten

Andreas Aarflot: Samtidsspeil eller fyrtårn? (Odd Fidje)	9
Ingar Sletten Kolloen: Snåsamannen - Kraften som helbreder (Astrid Sætrang Morvik)	36
Ted Olsen: Kristendommen og kelterne (Eyolf Berg)	37
Lars Østnor: Teologisk etikk: hvordan og hvorfor (Henrik Syse)	39
Peter Lundborg: Var er församlingen (Margareth Glad)	70
Fl. forf.: GTR - Det gamle testamente revidert med oversetternes kommentarer (Hanne Løland)	95
Nott R. Thelle: Gåten Jesus (Hans Kvalbein)	131
O. Nordhaug og Hans-Ivar Kristiansen (red.): Retorikk, etikk og arbeidsliv (Svein Olaf Thorbjørnsen)	135
Per Bilde: Den historiske Jesus (Hans Kvalbein)	186
Hege Aasmundtveit: Det hellige bildet - En vei til Guds hjerte (Liv Hegle Sjøflot)	209
Bård Eirik Hallesby Nordheim: Kan tru praktiserast? (Kristin Norseth)	233
Jens Olav Mæland: Glemt av sine egne (Oddvar Tveito)	260
Fl.forf.: Religion in Geschichte und Gegenwart (Halvor Nordhaug)	310
Sturla Sagberg (red.): Barnet i trosopplæringen (Heid Leganger-Krogstad)	395
Hans Kvalbein: Jesus - hva ville han? Hvem var han? (Gunnar Johnstad)	418
Bjørn Helge Sandvei, Ernst Baasland og Karl Olav Sandnes: I Paulus' fotspor: Bibel- og kulturguide til Hellas (Geir Otto Holmås)	473
Maggie Barfield (red.): Den store Bibelboka (Kristin Moen Saxegaard)	475
Paul Lawrence: Historisk bibelatlas (Gunnar Johnstad)	501
Jan-Olav Henriksen: Jesus: Gave og begjær (Svein Rise)	518
Daniel J. Treier: Introducing Theological Interpretation og Scripture (Martin Synnes)	520
Helga Samset: Håndbok for tekstlesere (Birgitte Bjørnstad Sæbø)	538
Peter Horrobin: Guds universalnøkkel - tilgivelse (Tormod Kleiven)	539
Eskil Skjeldal: Den svake Gud. Essaysamling (Atle Søvik)	541
Morten Fink-Jensen og Charlotte Appel: Når det regner på præsten (Merethe Roos)	571

Temanumre:

Nærværets teologi	nr. 7
Gudstjenestereformen	nr. 12
Utstrakt teologi?	nr. 13
Misjon	nr. 22

SØNDAGSTEKSTEN

Jostein Holm, Hilde Barsnes og Tore Skjæveland

Kristi forklarelsesdag

7. februar 2010

Tekster: 2. Mos. 3,1-6, 2. Pet. 1,16-18

Preketekst: Joh 17,1-8

Til dagen:

Vi nærmer oss slutten på åpenbaringstiden. Gjennom fem søndager har vi møtt Jesus i samtale med mennesker - fra da han som tolv-åring tok landets tologiske elite i skole, til samtalen med den samaritanske kvinnen ved Davids brønn i Sykar, hun som til og med var utstøtt av sine egne. Hennes vitnesbyrd om møtet med Jesus gjorde at hele landsbyen kom til tro. Døperen Johannes har vitnet om hvem Jesus er, og Mesteren selv har undervist om Ordets spireevne og vekstkraft. Han har plassert oss, hans tjenere, inn i den rette sammenheng.

I dagens tekster løftes blikket opp fra det jordnære til det himmelske. Vi får et glimt inn i forholdet mellom Faderen og Sønnen. Hvem Jesus er, kan ikke gripes uten dette himmelske overlys.

I en travel hverdag trenger vi å løfte blikket, over dagens trivialiteter. Hva er da bedre enn å få feste det på ham som er troens opphavsmann og fullender, Jesus. Det vil også løfte vårt sinn slik at når vi forlater kirken, føler oss løftet ut av hverdagsmodus og inn i helgedagsstemning.

Til teksten:

Teksten er fra Jesu yppersteprestelige bønn. Bakteppet er svært spesielt. Jesus har avsluttet sitt offentlige virke og feirer påskemåltidet

sammen med sine disipler. Han vet hva de nærmeste timene og dagene vil bringe. Det er som han frykter å brenne inne med noe av det viktige han må ha sagt til sine disipler før sin lidelse og død. Talen er avsluttet. Det som skulle sies, er sagt. Nå vender han seg til sin Far og ber en bønn. Med god grunn er den kalt Jesu yppersteprestelige bønn. Ypperstepresten var på en særlig måte bindeledd mellom Gud og menigheten. Ypperstepresten var også den som én gang i året bar fram sonofferet for folket. Den oppgaven var det Jesus sto klar til å gå inn i, ikke for ett år, men én gang for alle.

Denne bønningen forklarer for oss hvem Jesus er.

Den første frasen i bønningen henleder umiddelbart vår oppmerksomhet til et tilsvarende uttrykk noen dager (og kapitler) tidligere: Joh 12,23 Jesus svarte: "Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli forherliget" og Joh 12,32 "Og når jeg blir løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg."

"Timen er kommet" angår flere forhold. Jesus vet at hans dødstime er kommet. Han skal bli løftet opp - på et kors. Men uttrykket henger også nøye sammen med et lignende uttrykk: "I tidens fylde." Skjæringspunktet mellom den gamle og den nye pakt, det store tidsskillet.

Ordet "herlig" er nøkkelordet i teksten. I Bokmålsordboka forklares det bl.a. med *praktfull*, *strålende*, mens "herlighet" er *fullkommenhet*, *prakt*, *skjønnhet*. Uttrykket *Herrens herlighet* finnes mange steder i GT og er et uttrykk for Guds synlige nærvær i tabernaklet eller templet.

”Forherlige” kan ha ulike betydninger. I våre dager brukes det ofte om å *fremstille noe som bedre enn det er*. I vår sammenheng blir det riktig å benytte betydningen lovprise.

I denne delen av bønnen er det forholdet mellom Faderen og Sønnen som forklarer oss hvem Jesus er, og som gir grunnlaget for å forstå forholdet mellom Gud og mennesker. Det er ikke mulig å forstå Jesus uten å relatere til det Jesus så presist slår fast et annet sted: Jeg og Faderen er ett. På samme måte som menneskets forhold til Gud forstås ut fra Jesu ord: Ingen kommer til Faderen uten ved meg.

I de fire første versene omtaler Jesus seg selv i tredje person, som for å understreke at makten og æren hører Herren til. Først når forholdet mellom Faderen og Sønnen er fastslått, bringes forholdet til mennesket inn. **Vårt** forhold til Gud forklares ut fra enheten mellom Far og Sønn.

Til prekenen:

Ordet ”herlighet” er spennende. Det er ikke så mye brukt i dagligtale, og om vi bruker det, er det i flertall, *herligheter*. Det får med en gang en annen betydning, nemlig *utnyttbare verdier* eller *rettigheter*. Vi bruker det ofte om eiendom som har tilliggende herligheter. Jakt- og fiskeretter, beiterettighet eller rett til båtfeste eller andre ting som øker verdien av eiendommen og som gir opplevelser og gleder i tillegg til det eiendomsretten gir. Men det er viktig å merke seg at tilgang til de tilliggende herligheter følger som en konsekvens av eiendomsretten. Kanskje uttrykket *tilliggende herligheter* kan sammenlignes med *alt det andre i tillegg*.

I kristen sammenheng er det et velbrukt ord. Vi husker det fra juleevangeliet der det fortelles at Herrens herlighet lyste om englene på Betlehemsmarken. Alle beretningene fra GT om Herrens herlighet, på samme måte som for hyrdene utenfor Betlehem, forteller om at de kunne se Herrens herlighet. Dette er en utfordring for oss moderne mennesker. Det er ikke helt stuereint å se ting. Det er slikt som hører de alternative trosretninger til. Det er nok også slik at det hører sør-kirkene til. En beretning fra byen Tansen i Nepal:

Det begynte med at ungene i gaten skrålte ”Namaste Iesu” (“God dag, Jesus”). Dette var

ikke noen vanlig lek i hindulandet Nepal. De voksne skjente på ungene og lurte på hvorfor de skrålte slik. Vel ute på gata fikk også de voksne se hva ungene skrålte for. Oppe på himmelen var det et fenomen folk tydelig identifiserte som Jesus på korset. Flere hundre mennesker så dette fenomenet i løpet av de 20 minuttene det varte. Er det slik Gud forherliger Sønnen? Noe fasitsvar er det vel vanskelig å finne, men et vitnesbyrd fra Bibelen kan gi oss en ledetråd.

Joh 9,25 *Han svarte: «Om han er en synder, det vet jeg ikke. Men én ting vet jeg: Jeg var blind, og nå ser jeg.»*

Det er viktigere å se på virkningen enn å finne en logisk forklaring på fenomenet på himmelen. Den dagen i Tansen var utvilsomt virkningen at Jesu navn ble forherliget.

Når Jesus i sin yppersteprestelige bønn legger så stor vekt på at hans disipler, og med dem vi, skal se Guds herlighet og Jesu herlighet, har han en klar begrunnelse. Det er mer enn at vi skal få speile oss i glansen av hans fullkommenhet, prakt og skjønnhet. Målet er at vi skal ta imot de ord Jesus har gitt oss. Ordet vil i sin tur skape tro i våre hjerter. Denne troen vil igjen hjelpe oss å se mere av Jesu herlighet. Ikke minst gjennom Ordet, men også i det kristne fellelskapet og i Jesu fantastiske skaperverk. Uansett hvor mye vi får se av Guds storhet og herlighet, vil vi aldri til fulle gripe hans vesen, ikke før den dagen vi får se ham som han er.

Salmevalg:

Ved valg av salmer, er det lagt vekt på å finne stoff hvor teksten løfter forsamlingen i erkjennelsen av å tilhøre en Herre som er stor og herlig. Det har også vært viktig at melodien er med å løfte sangen og gjøre at det oppleves godt og inspirerende å syng med.

Salmer:

- 268 Herre Gud ditt dyre navn og ære
- 278 Deg lysets Fader, lover vi
- 99 Herligste Jesus alle herrers Herre
- 263 Alene Gud i himmelrik
- 187 Deg være ære

JUSTEIN HOLM
Styreleder, Tibetmisjonen

Fastelavnsøndag

14. februar 2009

Lesetekster

4. Mosebok 21, 4-9

1. Tim. 2, 4-6

Prekentekest

Joh. 12, 24-33

Fastelavn

Jeg må innrømme at noe av det jeg ser fram mot på fastelavnsøndag, er fastelavnsbollene. For det første er jeg glad i boller året rundt, men en gang i året er det sikkert stas med krem inni også. Det er fest, før fasten begynner for alvor. Men akkurat som fastelavnsbollene har mange lag, så har denne søndagen og tekstene det også. Gud vil at alle mennesker skal bli frelst, og det finnes en mellommann mellom Gud og menneske. Jesus Kristus. Han som holder alt sammen ... himmel og jord og kremlaget, en sammenheng mellom topp og bunn, himmel og jord. Boller er godt hele året, men kremen er det som lager festen på fastelavn og gjør den spesiell, og Jesus er kremen, om vi kan ha litt humor i det også. For det er Jesus som skaper festen.

De tre tekstene bærer hele frelseshistorien i seg. Kobberslangen i ørkenen. Gud som vil at alle mennesker skal bli frelst, og Jesus som står overfor sin store frelseshandling, han skulle lide og dø. Festen er der, men fastepreget er tydelig i Johannes-teksten: "*«Nå er min sjel fylt av angst. Men skal jeg så si: Far, frels meg fra denne timen? Nei, til denne timen skulle jeg komme. Far, la ditt navn bli herliggjort!»* Da lød det en røst fra himmelen: «Jeg har herliggjort det og skal igjen herliggjøre det.»"

Hvetekornet - en annerledes fortelling

Jesus er kommet til Jerusalem, og et nett av misnøye er i ferd med å snøre seg rundt ham. Overprestene er redde for alt folket som kommer til ham, og for at han skal få mer makt, og ønsker derfor å rydde ham av veien. Jeg kan ikke annet enn å undres over hvor ofte det er en klassisk maktkamp som er utgangspunktet for menneskers ønske om å rydde truende fiender av veien, så også i dette tilfellet. Om det er tårn i Babylon som bygges, eller Herodes som dreper alle guttebarn i Betlehem, så er det ønske om å være "Gud" eller ha

makt som driver menneske til å gjøre de forferdeligste ting. Dette er en virkelig trist side ved menneskeheten som vi alle er i berøring med på ulike måter. Så er det da også helt fantastisk at vi har fått oppleve at Gud kommer til oss på en helt annen måte enn forventet. Alle forventet en konge med stor politisk makt, en ny David, med pomp og prakt og slott. Gud har en annen plan, og han lurer Herodes og viser oss at veien til vår Gud går gjennom et bankende hjerte hos et lite barn, født med hjelp av to fattige og ikke-kongelige foreldre. Slik kommer hans frelsesgjerning og tjeneste for hele menneskeheten i fokus fra første stund. Sprengkraften ligger i budskapet hans og handlingene hans, og måten han lar oss bli kjent med Gud på. Vår Gud er ikke bare allmektig og stor, men også en som kom til vår jord.

"För at du inte tog det guddomliga dig till en krona, för at du valde smålek och fattigdom, vet vi vem Gud är.

För at du lydte fram til det yttersta - döden på korset, vet vi vad seger, vet vi vad väldighet, vet vi vad Gud är. Nr 62 Salmer 97.

Det gamle må dø, og noe nytt kan vokse fram. Noe som er annerledes sterkt og fullt av liv. Kornet forblir bare et korn, men faller det i jorden og dør - skapes det noe helt nytt.

Teksten

Vers 24: "Om ikke hvetekornet faller i jorden og dør." Dette utsagnet finner vi også i 1 Kor 15, 36. Det er trolig et vanlig ordtak, som Johannes har brukt rundt Jesu død ved å legge vekt på det faktum at frøet blir alene, og det skjer ingenting om det ikke kommer i kontakt med jord. Bare Jesu død gjør frelsen mulig for andre. Fellesskapet av kristne vil heller ikke bli igjen alene etter at Jesu død, men gå inn i en ny relasjon med ham og Faderen. Joh 14,18: "Jeg lar dere ikke bli igjen som foreldreløse barn. Jeg kommer til dere." Joh 16, 22: "Også dere er engstelige nå. Men jeg skal se dere igjen, og hjertet deres skal bli fylt av glede, og ingen skal ta gleden fra dere."

Vers 25: "Den som elsker sitt liv skal miste det" - dette utsagnet finnes i mange varianter i for eksempel Luk 9,24, Mark 8, 35, Matt 16,25, Matt 10, 39 og Luk 17,33. I den synoptiske konteksten blir det knyttet til lidelse og tap av disippelskap og etterfølgelse. Johannes kan

også ha hatt de framtidige lidelser av de kristne i tankene, Joh 15,18-21.

Vers 26: "der jeg er, skal også min tjener være." Identiteten til Jesus og hans etterfølgere blir lagt vekt på i avskjedstalene, Joh 13,13,16 og 15,20. Vers 26 er et ekko av Mark 8,34. Konklusjonen er "Den som tjener meg, skal Far gi ære," og det kommer igjen i kjærlighetsspråket i avskjedstalene, 14,23 og 16,27: For Far selv elsker dere, fordi dere har elsket meg og trodd at jeg er kommet fra Gud. Synoptiske domsutsagn har Menneskesønnen som den går god for eller aviser framfor Gud mennesker som har bekjent seg til ham eller ikke: Mark 8,38; Matt 10,32; Luk 12,8.

"Og når jeg blir løftet opp fra jorden." Den tredje johanneiske forutsigelsen om Jesu lidelse, død og oppstandelse kommer som fokus i en offentlig uttalelse om at Jesus skal bli "løftet opp", og om en endelig oppfordring til tro.

Vers 27-30: Den andre "nå"-delen av kapitlet minner oss klart om Getsemane-historien fra synoptikerne, Mark. 14, 34-36.

Vers 28: "Far, la ditt navn bli herliggjort!", Luk 11,22. For Johannes uttrykker dette enheten mellom Jesus og Guds vilje. Jesus vil bli herliggjøre Gud på korset og vil til gjengjeld bli herliggjort av Faderen, Joh 13,31-32; 17,4.

"en røst" - folkemengden som ikke kan "høre" Guds svar til Jesus, tror det er stemmen til en engel. Slik som i Lasarus-fortellingen er bønnen brukt som et eksempel for folket.

Vers 30: "Da sa Jesus: «Denne røsten lød ikke for min skyld, men for deres.»" Johannes har på denne måten tatt fram en annen tradisjon enn den private bønnen til Jesus i Getsemane og gjort det til en offentlig manifestasjon om Jesu lydige tjeneste for Gud.

Vers 31: "Nå felles dommen over denne verden, nå skal denne verdens fyrste kastes ut." Dommen ender i korsfestelsen. Torden fra en guddommelig stemme i det forrige vers bærer også overtoner om Guds komme på dommens dag for å kaste verdens fyrste ut. Her bruker Johannes "verden" ikke som et objekt for Guds kjærlighet som i Joh. 3, 16, men som et symbol på alt som er fiendtlig og mangler tro på Gud: Joh 8,24; 15,18-19 og 16,8-11. Satan som den som styrer verden i opposisjon mot Gud, er et hyppig motiv i jødisk apokalyptikk. Men

Johannes bruker bare Satan for å fortelle om Judas sitt svik: Joh. 6,70. 13,2;27 og i utsagnene om Jesus seier, 14,30 og 16,11. Luk 18,11 har et uavhengig utsagn der Jesus snakker om Satans fall fra himmelen.

Vers 32: "Og når jeg blir løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg." Tidlig kristen tradisjon hadde sett på Jesu opphøyelse og hans sete ved Guds høyre hånd som fundamentet for hans kosmiske lederskap, Fil 2,9-11. Dette siste utsagnet om Menneskesønnen snakker om den opphøyde Kristus som skal dra alle til seg, som helt klart er en reformulering av den tidlige tradisjonen.

Vers 33: "Dette sa han for å gi til kjenne hva slags død han skulle lide." Johannes minner oss her om at Jesu opphøyelse er døden på korset.

Preken

Hvetekornet må falle i jorden og dø for at det nye skal vokse fram. I troen ligger hvetekornets kraft slik den var det for dem som så kobber-slangen i ørkenen, og slik den er der for oss i møte med Kristus. Håpet kom med vår Gud som ble menneske, og hans ønske om at alle mennesker skal bli frelst. Vår Gud har gjort alt for å gjøre det mulig for hver enkelt av oss. Gud kom til deg og meg. Når dåpsvannet berører vårt hode, berøres vi av hvetekornets kraft. Jesu død og oppstandelse blir vår død bort fra alt det vonde som skiller oss fra vår Gud, til å få komme helt nær vår skaper, og troens hvetekorn legges i våre hjerter. En fantastisk gave, kraft og håp. En tro som er relasjon til Gud og mennesker, som er tjeneste og etterfølgelse, slik Jesus har vist oss. Da får troens hvetekorn næring, og det kan vokse og utvikle seg.

Jeg synes dette er en utrolig flott og inspirerende tekst å preke over, samt at vi også har de to andre tekstene å trekke inn, som gir helhet og mange muligheter for å gripe an prekenen. Teksten fra GT gir en fin parallell til evangelie-teksten, og i Tim kommer inn tydelig og klart og fastslår Guds plan. De tre tekstene kan faktisk brukes som prekens kisse denne gangen. Ellers er denne dagen en strålende mulighet for å utdype bildet og symbolikken i hvetekornet. Jeg merker på meg selv at jeg ikke så ofte bruker ordet frelse. Det er fordi det er et ord vi ikke bruker særlig mye i dagligtale, og

av den grunn er det noe vi ikke umiddelbart relaterer til. Det er lett at det blir et abstrakt begrep, og jeg leter ofte etter andre måter å snakke om frelse på. Denne teksten utfordrer til å utdype temaet frelse og gi ordet berøringspunkter med våre liv. Hvetekornet er et glimrende utgangspunkt for det, og troen og dåpen gir oss berøringspunktet med våre egen frelse. Det er viktig at vi gang på gang tegner en tydelig sammenheng mellom Jesus og oss på en eksistensiell måte, slik hvetekornets lov tydelig gir oss, og ikke gjør det til en intellektuell øvelse, slik at frelse er noe vi skal forstå. Frelse er tro på Jesus og at han får berøre våre liv nå, slik han kom i berøring med vår jord, da han kom hit og ble menneske. Vi ærer Gud ved at vi lar oss berøre av ham, og inspireres til tjeneste for våre medmennesker, slik at vi sammen med Kristus bærer frukt de steder vi er.

Et annet spennende tema en kan dra inn, er våre forventninger til Gud, slik mennesker til alle tider har hatt forventninger til Gud på ulike måter. Hva er vår tids forventninger til Gud, hva er det han innfrir, og hvordan kommer han til oss også på andre måter enn vi forventer i utgangspunktet? Kan vi åpne øynene våre og hjertene våre for å se Gud i våre liv og hverdager?

Håper dere alle blir like glad over å dykke ned i denne teksten som jeg ble, og at det blir mange spennende prekenere ut av det.

Salmer

Noen salmer å plukke fra, Norsk Salmebok nr 99, 104, 113, 146, 179, 612, 620, 668, Salmer 97 nr 24, 62, 69, 103.

HILDE BARSNES
Studentprest, Oslo

Oskeonsdag

17. februar 2010

Preiketekst: Matteus 6,16-18

Jesaja 58,5-9a og 1.Joh 3,4-8[9-10]

Fasteglede

"Under fastetiden i år kuttet jeg ut iPoden og all annet drikke enn vann for å gi rom for stillhet og tanker. Bieffekten hadde jeg ikke regnet med. Gjennom ukedagene begynte jeg å glede meg til de fastefrie søndagene. Kaffi har aldri smakt så godt, musikk aldri vært så nydelig som da. Fastetiden har lært meg at det skal ikke mer til for å glede meg, det skal mindre."

Slik stod det i eit lesarinnlegg av ein kvinnelig student i Vårt land fjor vår.

Kanskje er det slik at fasten kan gje oss noko godt? Kanskje noko overraskande godt, for dei av oss som ikkje har prøvd.

Truspraksis

Jesus set fasten inn i ein samanheng. Teksten vår er tre vers frå Bergpreika, der Jesu bodskap om Guds rike og om det å vera ein disippel vert presentert for fyrste gong. Dette er Matteus si samanfating av Jesu lære som delvis har ein parallell i Slettepreika i Luk 6,20-49, men denne teksten er særstoff hjå Matteus. Den nære samanhengen er fyrste del av kap 6, der vi fungerer som ei overskrift. "Akta dykk at de ikkje gjer dei gode gjerningane dykkar for augo på folk, så dei skal leggja merke til det. Då får de inga løn hjå Far dykkar i himmelen." Gode gjerningar har i vår lutherske tradisjon ofte blitt tolka som motsetnad til tru, tru aleine, men her er det ikkje snakk om gjerningsrettferd, men noko som Jesus faktisk føreset at hans tilhøyrarar gjer. Den engelske NRSV omset: "practicing your piety", og eg trur eit moderne ord som truspraksis fangar saka godt. Det dreier seg om at trua ikkje berre er noko inni oss, men noko som får konsekvensar for livet, det me gjer når og fordi me trur.

Gåver til dei fattige, bøn og faste er almenn-religiøse måtar å praktisera trua si på som finst i mange religionar. Dersom ein legg til framseing av truedkjenninga og pilegrimsreise til Mekka har ein dei fem søylene i Islam. Men Jesus viser kva det betyr for truspraksisen å vera hans disippel. Jesus set opp tre kontrastar; i v2-4 om gåver til dei fattige, i v5-6 om bøn og

i v 16-18 om faste, og dei fylgjer same mønster: Ikkje gjer som hyklarane, som gjer det offentleg for å få ros og anerkjenning, men gjer det i løynd. Kvar av desse tre vert avslutta med: "Og Far din, som ser i det løynde, han skal løna deg."

Når det gjeld bønna har Jesus ei særleg undervisning og lærer disiplane Fadervår som mønsterbøn. Det tyder på at bønna er den viktigaste av desse tre truspraksisane. I vår tid har bibelleising òg blitt ein truspraksis, fordi kvar kan ha sin bibel. Er det andre truspraksisar som er aktuelle i vår tid? Retreat, stille tid? Guds-tjeneste, ritual i heimen, verdival i kvardagen, det ein gjer av omsyn til miljø, til andre, til misjon?

Faste

v 16: "Når de fastar" står det. Gjev Jesus ei forskrift om faste? Dette er talt inn i ein kultur der faste, almisser og bøn er vanlege uttrykk for religiøst liv og det vert føresette at det skjer og fokus er på korleis ein då gjer det. I NT er det lite instruksjon om faste. Det er nemnt som noko kristne av og til gjorde. Jesus fasta i øydemarka ved inngangen til si offentlege verksemd (4,2), men det står ikkje at dette var noko han gjorde regelmessig. Det vert heller understreka at mangelen på faste påkalla merksemd frå andre (9,14). Jesus svarar at dei skal fasta i framtida; "det skal koma ei tid då brudgommen blir teken frå dei, og då skal dei fasta" (9,15).

Dersom dei fyrste kristne følgde Jesu lære om faste og fasta slik at ingen andre utan Gud såg det, kan det forklara at ein veit så lite om dei fyrste kristne sin fastepraksis. I apostelgjerningane vert faste nemnt berre to gonger (Apg 13,2-3 og 14,23) i samband med viktige avgjerder. Fyrst i "Didache" på 100-talet finn ein forskrifter om regelmessig faste to gonger i veka, - som farisearen i tempelet i Luk 18,12.

Heller ikkje i GT finn ein forskrifter for regelmessig faste, men at ein fasta ser ein av profetane sin kritikk av fastepraksisen, til dømes i Jes 58. Men der Matteus-teksten peikar på det indre liv med Gud, peikar Jesaja-teksten på dei samfunnsmessige konsekvensar av dette livet: "at du løyser dei som med urett er bundne" og "at du deler ditt brød med dei som svelt".

".. ikkje gå med dyster mine som hyklarane" Hylkar er eit sterkt ord, men det er ikkje berre eit skjellsord. Det er same ord som for skodespelar, det var i det greske teateret ein som bar ei maske og spelte ei rolle for publikum og ikkje var seg sjølv. Men vår Far som ser i det løynde ser oss nettopp som me er.

Faste og fest

v 17: "Men når du fastar, skal du salva hovudet og vaska andletet". Salvinga kan vera både ein del av vanleg kroppspleie i eit tørt og varmt klima, men det kan og vera førebuing til fest. Det er eit viktig poeng. Festen er ikkje utelukka fordi om ein fastar. Slik har og den kristen fastepraksis vore, sundagen har ikkje vore fastedag. Når kva dag har festmat og det ikkje er nokon grenser for kva ein kan ha eller eta, kva er då det spesielle med festen. Men fasten kan setta gode grenser som gjev større glede, jamfør lesarinnlegget. Nokon praktiserar enno ordninga med laurdagsgodt, berre snop på laurdagen; det skapar forventning og noko å gleda seg til. Det er ein funksjon av faste som bør tas fram: kunsten å skapa glede.

Faste og Far

v 18: "Far din, som ser i det løynde". I Bergpreika er det ikkje slik at dei ytre gjerningane vert ritual som er viktige i seg sjølv og gjer Gud fjern, men er ein vegg inn til det nære forholdet til Gud. Så nært at ordet Gud knapt er brukt, for Jesus seier stadig "Far din" eller "dykkar himmelske Far", to gonger i vår korte tekst. Fasten står i samband med barnekåret, med det å ha ein himmelsk Far, å vera ein del av hans kyrkje på jord som disippel og Guds barn og å praktisera det.

Fastetid

På 300-talet hadde ein i austkyrkja faste i 40 dagar ut frå det at Jesus var 40 dagar i ørkenen og fasta for å førebu seg på si gjerning. I vest er det døme på at ein tenkte seg at fastetida var ei årstiende fordi det var ein tiandedel av årets dagar. Omkring år 450 vart det vanleg med 40-dagars faste i vest. Det var 40 dagar rekna frå påskedag, men sundagane var ikkje fastedagar, så då kom ein til onsdag 7 veker før påske.

I Danmark/Noreg kom det i 1639 kongeleg

påbod om at det skulle preikast over delar av lidings saga kvar onsdag i fastetida, og det er bakgrunnen til våre fastegudstenester.

Forutan Jesus liding er Jesu kamp og siger og den kristne sin kamp hovudmotiv i fastetida.

Faste var og ei botstid. Oskeonsdag vart vanleg frå omlag år 450. Namnet på dagen peikar mot bot og minner oss om den bibelske skikken å kle seg i "sekk og oske" som uttrykk for bot. Ein gamal kyrkjeleg skikk var å teikna ein kross med oske i panna som eit uttrykk for at ein no gjekk inn i ei botstid. Dei som gjorde bot, vart fyrst reinsa for oska ved slutten av fastetida då dei vart tatt opp i tatt opp i kyrkjelydsfellesskapet og nattverdfellesskapet igjen.

Preika

Er det reelt å undervisa om faste? Ein slik preiketekst set oss på val. Skal eg preika om faste på ordentlig, eller skal eg åndeleggjere og omtolka fasten til noko anna, t.d. å slå av fjernsynet, eller skal eg finna noko anna oppbyggeleg, utan den slitsame, og kanskje loviske, fasten?

Det går an å ta det store perspektivet og velja ordet truspraksis som den grunnleggande metafor eller begrep for preika: Tru må praktiserast, men korleis?

Martin Luther sa i innleiinga til dåpen i Den Store Katekismen (1529): *"Derfor skulle alle holde dåpen for å være en kledning som han går med hver dag. Han skulle alltid ha den på seg, så han kan leve i troen og dens frukter, dempe det gamle menneske og vokse i det nye menneske. For hvis vi vil være kristne, så må vi **praktisere** den gjerning som har gjort oss til kristne."* (sitert frå Bård Eirik Hallesby Nordheim si bok: Kan tru praktiserast?)

- Truspraksis - fordi me må gjera noko når me trur
- Truspraksis - fordi me treng å fokusera på vår Far
- Truspraksis - kan og vera faste

Salmar

Dersom ein har ein gjennomgangssalme i fastetida, kan han introduserast denne kvelden. Aktuelle salmar er:

- Pasjonsmotivet: Se vi går opp til Jerusalem NoS 128

- Kamp- og sigermotivet: Vår Gud han er så fast ei borg NoS 296.
- Konsentrasjonsmotivet: Kjære Gud når eg bed, lat min tanke kvila i fred NoS 718, Du Far og Herre NoS 415
- Far og barn-motivet: Kor stort min Gud at eg ditt barn får vera NoS 453, Himmelske Fader NoS 311
- Forsakingsmotivet: Far verden farvel NoS 406, Vi rekker våre hender frem som tomme skåler NoS 710

TOR SKJÆVELAND
Seksjonsleiar for kyrkjefag
Bjergvin bispedøme

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Bjergvin bispedøme

Sokneprest i Uskedalen sokn, med Husnes og Holmedal sokn og Uskedalen sokn som tenestestad i Sunnhordland prosti.

Uskedalen sokn og Husnes og Holmedal sokn ligg i sørlege delen av Kvinnherad kommune. Folketalet er om lag 1000 i Uskedalen og 6000 i Husnes og Holmedal. Kvinnherad kommune har ein fager natur som gjev gode høve til rekreasjon og naturopplevingar både sommar og vinter.

Det er to store arbeidsplassar på tenestestaden: Sør - Norge Aluminium (Søral) på Husnes og Valen sjukehus på Valen. Husnes er bygd ut til eit stort handelssenter. Her ligg og Kvinnherad vidaregåande skule, Husnes ungdomsskule og Husnestunet med sjukeheim og omsorgsbustader. På Husnestunet har prestane andakt annakvar veke.

Uskedalen sokn har ei kyrkje (1914) med gudsteneste om lag kvar fjerde sundag. Husnes og Holmedal sokn har tre kyrkjer: Husnes kyrkje (1874) med gudsteneste annakvar sundag. Valen kyrkje (1978) er ei arbeidskyrkje. Holmedal kyrkje (1882) ligg på Utåker, om lag 20 km frå Husnes. I Valen og Holmedal kyrkjer er det gudsteneste kvar fjerde sundag. I Uskedalen sokn er det eit bedehus, i Husnes og Holmedal sju.

Soknepresten i Uskedalen vil ha eit nært samarbeid og kontorfellesskap med soknepresten i Husnes og Holmedal sokn og dei

andre tilsette ved Husnes kyrkjekontor. Kyrkjekontoret er ein del av kommunen sitt tenestesenter i Husnes sentrum. Her har prestane, organist og kyrkjelydssekretær kvar sine kontor. I tillegg er det deltidsstilling som kontorsekretær og to stillingar som kyrkjjetenar/kyrkjegardsarbeidar, samt nokre deltidsstillingar. Kyrkjeverja har kontor på rådhuset i Rosendal.

Soknepresten har sete i Uskedalen sokneråd og har hovudansvar for konfirmantarbeid, dåpsopplæringsplan og kontakt mellom kyrkje, skule og barnehage i begge sokna. Her har presten eit nært samarbeid med kyrkjelydssekretær. Det er eit godt samarbeid mellom tilsette i kyrkja og friviljuge medarbeidarar i kyrkje og bedehus. I sokna er det ulike former for barne- og ungdomsarbeid, i Husnes og Holmedal er det barnegospelkor og speidararbeid. Ungdomsarbeidet er eit satsingsområde. I stillinga er det rom for å bruke tid på ungdomsarbeid ut frå eigne interesser, føresetnader og prioriteringar. Fleire opplysingar er å finna på www.kyrkja-kvinnherad.no. Der finn ein også utdrag frå årsstatistikk.

Den som søker må ha engasjement for prestenesta, gode samarbeidsevner og evne til å kommunisere med born og unge. Arbeidsfordelingsplanen mellom dei to sokneprestane vil bli drøfta i samband med tilsetjinga.

Det følgjer buplikt med stillingen. Prestebustaden som er kommunalt eigd, ligg på Valen (ca. sju min. frå Husnes sentrum, og 20 min. frå Uskedalen kyrkje). Bustaden er bygd i

1994. Huset er stort, med god standard og flott utsikt. Sokkelplanet inneheld entre, kontor/soverom, kjellarstove (31 m²), bad og to boder. I hovudplanet er det stove (49 m²), kjøkken/allrom (23 m²) med utgang til stor terrasse, vaske-rom og wc. Loftsplanet har bad, fire soverom og ei stor bod. Garasje. På Valen er det butikk, barnehage og barneskule.

Prosten leiar prestetenesta i prostiet og ivaretek arbeidsgeveren sin styringsrett overfor prestane. Han kallar dei 20 prestane inn til prostikonvent kvar månad for fagleg utvikling, åndeleg fellesskap og lagbygging. Alle prestane har prostiet som tenestedistrikt, det er to beredskapsområde.

Målforma er nynorsk. Søkjar må opplysa om ein nyttar begge målformer. Opplysningar om samlivsform vil kunna bli innhenta og vektlagde ved tilsetjing. Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Vi gjer merksam på at opplysningar om søkjarane kan verte offentleggjort sjølv om søkjarane ber om å bli unntateke offentleg søkjarliste.

Stillinga vert løna i stillingskode 0930 sokneprest, i lønsspenn 53-75. Pensjonsinntekt i Statens pensjonskasse. Reiseutgifter vert godtgjort etter gjeldande regulativ. Til løna kjem særlege regulativmessige godtgjeringar. Det vert gjeve tilbod om arbeidsretteleing.

Nærare opplysningar kan ein få ved å venda seg til prost Svein Arne Theodorsen, tlf. 95 75 09 27 eller seksjonsleiar Gunvor Taule Mjanger ved bispedømekontoret, tlf. 55 30 64 84.

Søknad via Bjørgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Søknadsfrist: 29. januar 2010

Nyhet!

Erling Rimehaug

ANSIKT TIL ANSIKT

Kommentarer og refleksjoner om tro, liv og skaperverk som gir dybdeperspektiv til troen, takhøyde høyde over livet og bredde-dimensjon til samfunnsengasjementet.

Lavmælt i formen, velorientert i sak og tydelig på eget ståsted henvender forfatteren seg til sine lesere på en måte som inviterer til ettertanke og dialog.

Kr 348,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyhet!

Kirkelig årskalender 2010

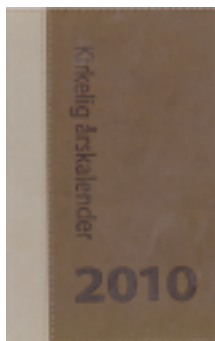
Ny, tiltalende design!

Skreddersydd for kirkelige medarbeidere!

- Kirkeårstekster
- Ord for dagen
- Merkedager
- Adresser
- Årsstatistikk

Og søndagen tilbake på plass!

Kan kjøpes i bokhandelen eller på vår hjemmeside
www.lutherforlag.no - postkasse@lutherforlag.no

Kr 128,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyhet!

August Bolstad

DEN TRETTENDE DISIPPELEN

Noveller

Tekster skrevet med innlevelse og varsomhet
 om vandringen i troens og tvilens landskap.

"Forfatteren skriver godt og fører et lett og uanstrengt
 språk, som noen ganger er nærmest suggererende.
 Dette er god og lodig litteratur."

Hans Rognstad

Kr 248,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

I samarbeid med Den nordisk-katolske Kirke
 inviterer vi alle interesserte til
PILEGRIMSTUR i kirkefedrenes fotspor
 i samarbeid med Den nordisk-katolske Kirke.
Syria 8.-17.april 2010

Reiseledere: Prestene Oddvar Tveito og Eyolf Berg
 Pris kr 12000,- (+ flyskatt- ca 2500)
 Inkl: Fly, overnatting på 3-4*, 1/2 pensjon, severdigheter.
 Engelsktalende guide.
 Påmeldingsfrist: 20.januar 2010
 Plassbegrensning.
 Opplysninger og program fås hos :
ot@grimstad.kirken.no tlf 90 95 04 73
 eller:
ebe@ebe-data.com tlf. 91 17 65 37.

Turoperatør: **NORSK TUR**

Postboks 242
 N-4663 Kristiansand

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

